

EUROPEAN CONFERENCE

Conference Proceedings

**The III International Science Conference
«MODERN CHALLENGES TO SCIENCE
AND PRACTICE»**

January 24 – 26, 2022

Varna, Bulgaria

MODERN CHALLENGES TO SCIENCE AND PRACTICE

Abstracts of III International Scientific and Practical Conference

Varna, Bulgaria

(January 24 – 26, 2022)

MODERN CHALLENGES TO SCIENCE AND PRACTICE

UDC 01.1

ISBN – 978-9-40364-504-9

The III International Scientific and Practical Conference «Modern challenges to science and practice», January 24 – 26, Varna, Bulgaria. 587 p.

Text Copyright © 2022 by the European Conference (<https://eu-conf.com/>).

Illustrations © 2022 by the European Conference.

Cover design: European Conference (<https://eu-conf.com/>).

© Cover art: European Conference (<https://eu-conf.com/>).

© All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted, in any form or by any means, or stored in a data base or retrieval system, without the prior written permission of the publisher. The content and reliability of the articles are the responsibility of the authors. When using and borrowing materials reference to the publication is required. Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighboring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

The recommended citation for this publication is: Zolotarenko O.D., Zolotarenko A.D., Schur D.V. Modern 3D printing technology (CJP) based on ceramic materials with carbon nanostructures // Modern challenges to science and practice. Abstracts of III International Scientific and Practical Conference. Varna, Bulgaria 2022. Pp. 101-108.

URL: <https://eu-conf.com>.

113.	Асеева Ю.О. ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУТ СІМ'Ї В СУЧАСНИХ УМОВАХ	499
114.	Вінник Н.Д., Чмир К.В. КОПІНГ-РЕСУРСИ ПРОФІЛАКТИКИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ МЕНЕДЖЕРІВ ПРОДАЖУ	503
115.	Гитихмаева Л.М., Жанашева А.Д. ИССЛЕДОВАНИЕ ФАББИНГА В МОЛОДЕЖНОЙ СРЕДЕ КАЗАХСТАНА	507
116.	Мельничук Т.І. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	514
117.	Божко О., Кізь О. СЕКСИЗМ ЯК ЧИННИК ҐЕНДЕРНОЇ ДЕПРИВАЦІЇ	517
118.	Омельчук О.В. ЕКОНОМІЧНА КУЛЬТУРА У ВИМІРІ СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ ОСОБИСТОСТІ	523
TECHNICAL SCIENCES		
119.	Kurzina E., Kendyuk A., Jagaryan I. IMPROVING THE PERFORMANCE PROPERTIES OF SPRING STEELS BY REDUCING SURFACE DECARBURIZATION	526
120.	Zolotarenko A.D., Schur D.V., Zolotarenko O.D. MODERN HYDROGEN STORAGE	528
121.	Usachov D., Shevchuk O., Matukhno V. TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT OF CITIES, AS AN ELEMENT OF THE SYSTEM OF SUPPORT OF ADOPTION OF MANAGEMENT ANTI-CRISIS DECISIONS	535
122.	Іванов В.І., Воденнікова О.С., Скачков В.О. ДИФУЗІЙНЕ ПЕРЕНЕСЕННЯ ТЕПЛОВОЇ ЕНЕРГІЇ ТА МАСИ КОМПОНЕНТІВ У ТЕРМОДИНАМІЧНИХ СИСТЕМАХ	538

СЕКСИЗМ ЯК ЧИННИК ГЕНДЕРНОЇ ДЕПРИВАЦІЇ

Ольга Божко

студентка факультету педагогіки та психології,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира
Гнатюка

Ольга Кізь

кандидатка психологічних наук,
доцентка кафедри психології,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира
Гнатюка

Посилення національного механізму забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків є невід'ємним елементом реалізації державної політики гендерної рівності та недискримінації в Україні. Сьогодення вимагає конструювання нових ракурсів осмислення і розуміння гендерних відносин в суспільстві, які доцільно аналізувати як реальні практики і моделі міжстатевої взаємодії, детерміновані гендерними уявленнями, упередженнями, стереотипами, настановами, відображеними в свідомості і самосвідомості суб'єктів [4].

Гендерні упередження тлумачаться як соціальні настанови з негативним і спотвореним змістом, як упереджена думка по відношенню до представників/представниць тієї чи іншої статі, у якій відображені розповсюджені норми статевоспецифічної поведінки [8, с. 81]. Гендерні упередження опосередковані статево диференціюючими практиками нормативної системи суспільної свідомості, яку суб'єкт некритично засвоює і шаблонно відображає у власній свідомості і поведінці.

У структурі гендерних упереджень виокремлюють три складники: когнітивний – безпідставно тенденційні, ірраціональні думки щодо жінок/чоловіків загалом чи щодо їхньої здатності бути успішними в одних чи неуспішними в інших сферах життєдіяльності; афективний – неприйняття, приниження, недооцінка, антипатія, негативні почуття по відношенню до представників тієї чи іншої статі; поведінковий – деструктивна, негативна поведінка, спрямована на представників соціальної групи через їхнє членство у ній (до прикладу, відкриті словесні образи, сексуальні домагання, згвалтування тощо). Із зазначених складників найбільш значущим у структурі гендерних упереджень вважають поведінковий, а саме реальні дискримінаційні практики, поведінкові прояви і конкретні дії з негативною спрямованістю щодо людини чи групи людей певної статі [8, с. 82].

Залежно від ступеня деструктивності впливу на об'єкт, виокремлюють різні форми прояву гендерних упереджень:

1) невербальне вираження антипатії із використанням невербальних засобів спілкування, які демонструють у ситуаціях, коли поведінка дівчат/хлопців, жінок/чоловіків не відповідає традиційним нормам статевоповідної поведінки;

2) вербальне вираженням антипатії до тієї чи іншої статі: сексистські анекдоти, що висміюють жіночі/чоловічі якості особистості, риси характеру чи особливості поведінки (анекдоти про блондинок, жінок-учених); вживання приказок чи прислів'їв сексистського змісту; висловлювання, що принижують гідність жінок/чоловіків;

3) уникнення групи людей, по відношенню до якої такі упередження існують, що проявляється як жінконенависництво-чоловіконенависництво. До прикладу, усе ще мають місце ситуації категоричного неприйняття жінок до деяких чоловічих співтовариств; некритичні переконання у тому, що успіх у справі буде гарантованим, якщо її розпочне представник чоловічої статі (забобони: «Нехай першим зайде в клас/аудиторію хлопець, тоді усім пощастить»);

4) деструктивна поведінка і конкретні дії, що призводять до дискримінації представників тієї чи іншої статевої групи, і можуть бути проілюстровані у вигляді таких феноменів як «скляна стеля» [1, с. 146], «липка підлога» [1, с. 88], «скляні стіни», «скляне урвище» [1, с. 147], «скляний ескалатор»;

5) агресивні упередження, які проявляються в актах гендернообумовленого насильства (фізичного, психологічного, економічного, сексуального тощо), жертвами якого частіше стають жінки порівняно з чоловіками [8, с. 82-83].

З огляду на сказане, глибокого аналізу потребують чинники соціального середовища, які справляють депривуючий вплив на особистість у формах неоднакового ставлення, утисків, позбавлень, обмежень, виключень або надання переваг, прихованих або відкритих проявів дискримінації, сексизму, гендерно-обумовленого насильства, сфокусованих на особистості тієї чи іншої статі. Йдеться про один із видів соціальної депривації – гендерну депривацію, яка має свої специфічні соціальні і психологічні вияви [4].

Потужний депривуючий вплив на особистість справляє *сексизм* як ідеологія, яка виправдовує і прагне довести вищість та панування однієї статі над іншою у різних сферах суспільного буття. Проблема сексизму в українському суспільстві, як і в усьому світі, залишається злободенною, позаяк він проявляється абсолютно в усіх сферах життєдіяльності суспільств: від сфери шлюбно-сімейних стосунків і родинного буття – до політики та сфери прийняття рішень. Не випадково боротьба з сексизмом та гендерними стереотипами є одним із пріоритетних завдань Стратегії Ради Європи з гендерної рівності.

У березні 2019 року Комітет міністрів Ради Європи прийняв Рекомендацію про попередження й припинення сексизму, у якій світовій громадськості презентовано міжнародно визнане означення сексизму, перелік конкретних заходів, спрямованих на викорінення цього поширеного в наш час явища. Для сприяння виконанню Рекомендації Рада Європи представляє вебсторінку ініціативи щодо викорінення сексизму з хештегом #стопсексизм і слоганом

«Сексизм: Бачити. Називати. Викорінювати» [7]. Завдання цієї ініціативи полягає в тому, аби допомогти широкому світовому загалу навчитися розпізнавати прояви сексизму і ефективно та дієво їм протистояти.

Сексизм у визначенні Ради Європи – це «будь-які дія, жест, візуальний прояв, вимовлені або написані слова, практика або поведінка, в основі яких лежить ідея про те, що людина або група людей гірші через свою стать. Ідеться про дії й визначення, що виникають у публічній чи приватній сфері, онлайн чи офлайн, метою або наслідком яких є:

- порушення гідності або прав людини чи групи людей;
- спричинення фізичної, сексуальної, психологічної, соціально-економічної шкоди або страждання людині чи групі людей;
- створення ворожого, принизливого середовища;
- створення бар'єрів у реалізації прав для людини чи групи людей;
- підтримка і закріплення гендерних стереотипів [6].

У Глосарії і тезаурусі Європейського інституту з гендерної рівності сексизм означається як «дії чи ставлення, що дискримінують людей, на основі лише їх статі». У примітках зазначено, що «сексизм пов'язаний із владою таким чином, що до осіб при владі зазвичай ставляться з прихильністю, а ті, хто не має влади, зазвичай піддаються дискримінації. Сексизм також пов'язаний із стереотипами, оскільки дискримінаційні дії чи погляди часто ґрунтуються на помилкових переконаннях або узагальненнях щодо статі, а також на загостренні уваги до гендерного фактору там, де це не потрібно» [1, с. 140].

Українські науковиці Г. Говорун та О. Кікінежді під сексизмом розуміють «упередженість і дискримінацію прав, статусу, обов'язків, сфер діяльності, домагань та очікувань на підставі належності особи до певної статі. <...> Сексизм має багато спільного з поширеністю гендерних стереотипів, оскільки у них втілені викривлені уявлення про стать. Сексизм упроваджує їх у життя, утверджуючи певну позицію, вчинок на практиці» [2, с. 46].

Сексизм поширений у всіх галузях і спільнотах та лежить в основі гендерної нерівності. Це явище призводить до поглиблення нерівності між жінками та чоловіками у суспільстві, гендерно-обумовленого насильства та дискримінації. Він є проявом історично нерівних відносин між чоловіками та жінками, глибоко вкорінений у нерівному співвідношенні сил між ними, що призводить до гендерної депривації у формі перешкод для повної реалізації прав та можливостей жінок.

Світова статистика вражає: «63 % жінок-журналісток стикалися зі словесними образами. У Великобританії 66% опитаних дівчат у віці 16-18 років стикалися або були свідками використання сексистської мови в школі. У Франції 50 % опитаних молодих жінок нещодавно зазнали несправедливості або приниження, тому що вони жінки. Індивідуальні акти сексизму можуть здатися доброякісними, але вони створюють атмосферу залякування, страху та невпевненості. Це призводить до прийняття насильства, переважно щодо жінок та дівчат. Сексизм вражає переважно жінок. Це також може вплинути на

чоловіків та хлопчиків, коли вони не відповідають стереотипним гендерним ролям» [7].

Сексизм використовується як стратегія, щоб змусити жінок і дівчат замовчати. Ця образлива форма поведінки має на меті створити достатньо вороже середовище, щоб вилучити їх із публічної сфери. Поширення сексизму продовжує пригнічувати жінок і дівчат, в результаті чого вони піддаються всім формам насильства з боку чоловіків, які прагнуть тримати їх під своїм контролем. Насильство чоловіків щодо жінок і дівчат пов'язане з культурою сексизму в суспільствах [12].

Сексистська мова ворожнечі стосується висловів, які поширюють, підбурюють, пропагують або виправдовують ненависть на основі статі. Деякі групи жінок є особливо мішенню сексистських ворожих висловлювань (зокрема, молоді жінки, жінки в ЗМІ або жінки-політики), але кожна жінка та дівчина є потенційною мішенню для сексистських ворожих висловлювань в Інтернеті та офлайн. Зростання доступності та використання Інтернету та соціальних платформ сприяло зростанню випадків сексистської ненависті [7].

Напротивагу цьому у Глосарії і тезаурусі Європейського інституту з гендерної рівності означається несексистська мова як «уникнення використання як слів форм чоловічого роду в граматичних формах іменників, що призводить до двозначності узагальнень, так і дискримінаційних виразів, що описують жінок та чоловіків з точки зору їх фізичного зовнішнього вигляду або якостей та гендерних ролей, що приписуються (як належні) їх статі» [1, с. 102].

Співробітники телевізійних новин розкривають жахливу поведінку по відношенню до жінок у сфері своєї трудової діяльності: 43% повідомили про сексистську поведінку на своїх робочих місцях, тоді як 45% відчували сексистську поведінку у ставленні до них з боку керівництва. Відносно новим явищем є ворожі сексистські висловлювання в Інтернеті. Жінки, які є медіа-фахівчинями, набагато частіше, порівняно з чоловіками, отримують на свою адресу образливі коментарі в соціальних мережах [11].

У Європейському жіночому лобі (EWL) наголошують, що люди часто не розуміють та/або не усвідомлюють шкідливих наслідків, які спричиняє сексизм, особливо для жінок та дітей. Заперечення того, що сексизм є структурним, системним, проблематичним і є порушенням прав людини, саме по собі є способом мінімізації цієї проблеми суспільством: у цьому випадку сексизм часто позначається як незначна або нешкідлива річ. Жінки та дівчата не можуть більше терпіти жодних жартів про згвалтування чи сексистської «свободи слова», коли фактично акти «повсякденного сексизму» стають частиною безперервного насильства, що створює атмосферу страху, виключення та невпевненості, серйозно обмежуючи можливості та свободи» [12].

У Бельгії, Болгарії, Хорватії, Угорщині, Ірландії, Нідерландах, Португалії, Румунії та Іспанії у 2020 році реалізовано Проєкт «Мобілізуймося проти сексизму!», який був проведений партнерськими організаціями [Європейського жіночого лобі](#) (EWL) для підвищення обізнаності та боротьби з сексизмом у ключових секторах суспільства. Проєкт використовував [інструменти кампанії Ради Європи](#), включаючи сторінку дій, відео та вікторину, які пояснюють, що таке сексизм і що можна зробити для запобігання та боротьби з ним [10].

Важливим є врахування Рекомендацій Європейського жіночого лобі (EWL) щодо запобігання та боротьби з сексизмом у державах-членах:

- EWL закликає країни-члени ЄС прийняти законодавство відповідно до Рекомендації Комітету міністрів CM/Rec (2019)1, яка засуджує сексизм і криміналізує сексистські ворожі висловлювання, і закликає держави вживати твердих дій, спрямованих на захист жінок і дівчат від насильства з боку чоловіків;

- Скласти карту існуючих інструментів державної політики, які вже діють у всіх ключових сферах, визначених у Рекомендації, зокрема щодо рівності між жінками та чоловіками (тобто національні плани дій) та працювати з секторальної точки зору, підтримуючи застосування заходів проти сексизму в рамках вже існуючих інструментів державної політики;

- Впроваджувати всі вищезгадані директиви та політики ЄС на національному рівні, впроваджуючи гендерний підхід/запобігання сексизму та боротьби з ним [12].

Забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків у різних сферах життєдіяльності суспільства і надалі має перебувати у центрі сучасної європейської та національної політики рівності, що суголосно світовим стандартам утвердження паритетної демократії та відповідає егалітарним запитам українського суспільства. Україна ратифікувала основні міжнародні угоди щодо гендерної рівності та прав жінок, за останні два десятиліття суттєво зміцнилася законодавча та нормативна база нашої держави щодо подолання дискримінації та сексизму, проте реальні механізми виконання взятих зобов'язань залишаються ще слабкими і вимагають негайного посилення, зокрема у сфері боротьби з сексизмом та дискримінацією як на загальнонаціональному, так і на місцевому рівнях.

Важливим вбачається підвищення гендерної обізнаності, розвиток гендерної чутливості громадян, утвердження кодексів професійної етики органами влади усіх рівнів та підприємствами й організаціями [5], законодавчо закріплений перелік санкцій щодо кривдників і заходи правового захисту осіб, на яких була спрямована сексистська поведінка. Завдяки конкретним крокам ми зможемо подолати сексизм та його наслідки і покінчити з культурою безкарності щодо системного порушення прав людини.

Вивчення наявних і можливих перепон, бар'єрів, чинників гендерної депривації (соціальних, психологічних, економічних, політичних тощо), що постають на шляху реалізації жінками і чоловіками свого особистісного потенціалу, має перебувати у проблемному полі досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців. Лише шляхом цілісної структурної реформи в усіх сферах

суспільства, включаючи політику, сферу трудової діяльності, освіту, науку, культуру та громадське життя, ми зможемо викоринити сексизм.

Список літератури

1. Глосарій і тезаурус Європейського інституту з гендерної рівності / Ред. кол. М. Бабак, О. Давліканова, М. Дмитрієва, М. Козир, Л. Компанцева, К. Левченко, М. Скорик, О. Сулова; оновл. вид. К.: «Вістка», 2021. 170 с.
2. Говорун Т. В., Кікінежді О. М. Гендерна психологія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 308 с.
3. Закон України «Про забезпечення...», 2015 – Закон України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
4. Кізь О. Б. Проблеми становлення особистості в умовах гендерної депривації. Вісник Національного університету оборони України : збірник наукових праць. Київ : НУОУ, 2021. Вип. 3 (61). С. 35-49. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/208181'11MBC>
5. Міністерство соціальної політики України Наказ «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо внесення до колективних договорів та угод положень, спрямованих на забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків у трудових відносинах», 29 січня 2020 р. <https://www.msp.gov.ua/documents/5627.html?PrintVersion>.
6. Рекомендація CM/Rec (2019)1 Комітету міністрів державам-членам щодо запобігання сексизму та боротьби з ним. <https://rm.coe.int/1680968561>.
7. Сексизм: Помітити. Назвати. Припинити. #StopSexism #MeToo. URL: <https://human-rights-channel.coe.int/stop-sexism-en.html>.
8. Словник гендерних термінів / Укладач З. В. Шевченко. Черкаси: видавець Чабаненко Ю., 2016. 336 с.
9. Combating Sexist Hate Speech. URL: [https://www.coe.int/en/web/genderequality/sexist-hate-speech#{%2263583504%22:\[0\]}](https://www.coe.int/en/web/genderequality/sexist-hate-speech#{%2263583504%22:[0]}).
10. Mobilise against sexism in Romania! URL: <https://www.coe.int/en/web/genderequality/national-story-romania/>
11. No to sexism Hate Speech, Pamela Morinière, EFJ 11 February 2016 . <https://rm.coe.int/no-to-sexism-hate-speech/16805a315d>.
12. Statement and Recommendations regarding the prevention and fight against sexism in the EU: Mobilising against sexism, to see it, name it and stop it. URL: <https://www.womenlobby.org/StopSexism?lang=en/>.

Scientific publications

MATERIALS

The III International Scientific and Practical Conference
«Modern challenges to science and practice»

Varna, Bulgaria. 587 p.

(January 24 – 26, 2022)